Tehetséggondozás szólásokkal és közmondásokkal

Juhászné Varga Irén

Az ember „elgépiesedése” ott van a lélek nélküli ismeretszerzésben, nyelvtantanításban. Jó a tudományt tanítani, de csak akkor, ha szárnyat ad az embernek, ha saját képességeinek felhajtóerőt ad, és nem fékezi őt. Minden magyartanításnak úgy van értelme, ha az eredeti készségeket gazdagítja, fejleszti. Fontos, hogy ne gátolja, ne terelje ezeket természetellenes mederbe.

Nagy László ezt vallja erről: *„Nem elég magyar anyanyelvűnek születnünk, tanulnunk kell magyarul a sírig. Árt az olyan ember is a nyelvnek, aki csak a szabályokhoz igazodik, aki megszállottan görcsöt görccsel tetéz, nem látva a legfőbb törvényt: a TERMÉSZETESSÉGET.”*

A magyar nyelv tanításában fontos motivációs tényezőnek tartom a *játékosságot*. A *játék* a kultúra átadásának, átvételének is az eszköze, a problémamegoldás, teremtés, alkotás, érték, erkölcs és humánum megnyilvánulása. A szabad, kreatív játék segíti a gyermeket emberré válni. Alakul a személyisége, bővülnek ismeretei, fejlődnek a képességei, differenciálódik a motivációs világa, belső reprezentációja a világról. Segíti abban, hogy kifejezze és feldolgozza legbensőbb érzelmeit, indulatait, élményeit és vágyait, de konfliktusait is egyben. A gyermek életkori sajátosságaihoz hozzátartozik a *játékosság*. A fejlesztési folyamatban a *játék* mint motivációs tényező fontosabb „pedagógiai ügy”, minthogy mellőzni lehetne akár a gyerek, akár a közösség részéről. Lehet, hogy játékosan tanítani „macerásabb”, de a gyerekekre gyakorolt kedvező hatását nehéz vitatni.

A magasztos célok mellett jó érzéssel tölt el, ha változatosabbá, színesebbé tehetem a tanítási gyakorlatomban, szakkörömön a tanítványaim mindennapjait a *játékkal* mint örömszerző tevékenységgel, s a játék mással nem pótolható örömét olvashatom ki a csillogó szemükből. Gazdagíthatom vele nevelési lehetőségeimet.

A játék megtanítja a gyerekeket a kapcsolattartásra, az együttműködésre, fejleszti önbizalmukat, koncentrációs képességüket.

A kulcsszó tehát a *játékosság*. A különféle nyelvi játékoknak bele kell kerülniük az anyanyelvi oktatás vérkeringésébe. A gyakorlat unalmas, izzadságszagú, a játék ellenben elragad, szárnyalásra, versengésre késztet. A résztvevők ebben a felfokozott idegállapotban nem veszik észre, hogy az időtöltés, amellyel a szórakoztatás volt a célunk, mennyi hasznos ismeretanyagot rögzített számukra, amelyeket a gyerekek más csomagolásban igen-igen nehezen sajátítottak volna el.

A találékonyságot és fantáziát fejlesztő nyelvi játékok, rejtvénytárak nagymértékben fejlesztik és tökéletesítik

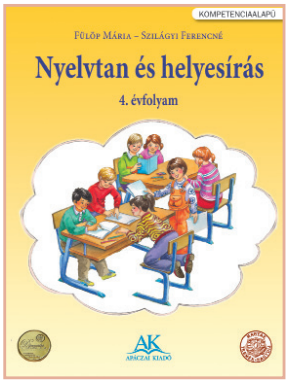

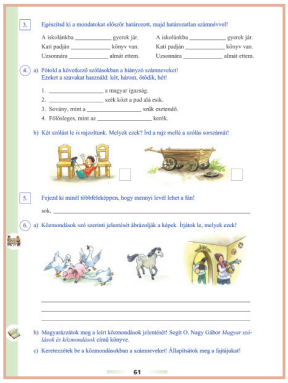

a helyesírási és szóalkotási készséget, hiszen a gyerekek szinte maguk előtt látják a betűcsoportokat, szavakat. Ilyenek az *anagrammajáték*, *intarziajáték*, *palindromjáték*, *kenguruszavak*, *szóegyenletek játéka*.

A szókincsfejlesztést nagyon fontosnak tartom a magyartanításban. Nyelvünk „fűszerszámai”, a *szólások* és *közmondások* pedig a régi korok emberének világát mutatják be, amit fontos ismernünk.

A helyesírási, nyelvművelési gyakorlófeladatok csiszolják a *nyelvi logikát*, a *helyesírási készséget, kreativitást*. A nyelv ereje és gazdagsága csak tudatos gyakorlással és műveléssel nyerhető ki belőle. Bessenyei György erre mondott példázata: *„mit ér a hegyekben a kincs, ha nem hozzák felszínre?”*

Ezt megtehetjük a tanórákon, szakkörökön, tehetséggondozáson, otthon. A sok gyakorlás meghozza a gyümölcsét. Tanítványaim sikerrel szerepelnek évek óta a helyesírási és nyelvművelési versenyeken.

Fontos, hogy olyan ismeretekkel vértezzük fel a tanulókat, amelyek felnőttkorukban is átsegítik őket a nyelvhasználat buktatóin. Meg kell ismertetnünk velük a nyelvi-stilisztikai helyesség követelményeit, ám tudatosítsuk bennük a hibák hátterét, magyarázzuk meg azok eredetét, hogy ne csupán megérzés alapján döntsenek a helyes-helytelen kérdésében!

Remélem, hogy lapunk mellékletének 7–10. oldalán közreadott feladatsorok segítik majd a magyartanárokat abban, hogy a tanulók nyelvi logikáját, s egyúttal nyelvi műveltségüket magas szintre emeljék. A feladatlapok az alsó tagozat 4. és a felső tagozat 5–8. évfolyamosai számára kínálnak különböző nehézségű feladatokat.